

NIDAROS DOMKIRKES
RESTAURERINGSARBEIDER

ÅRSRAPPORT 2024

Innholdsfortegnelse

DEL I – STYRETS BERETNING	2
DEL II – INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN	3
Virksomheten og samfunnsoppdraget	3
Organisasjon og ledelse.....	7
Utvalgte hovedtall	8
DEL III – ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER.....	9
Sikring, vedlikehold og restaurering	9
Nasjonalt kompetansesenter	14
Pilegrimsarbeidet	18
Formidling	25
Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk	31
DEL IV – STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	35
Vurdering av styring og kontroll	35
HMS	35
Personal- og organisasjonsmessige forhold	35
Årsverk	35
Læringer	35
Sykefravær	36
Likestilling	36
Samfunnssikkerhet og beredskap	38
Øvrige oppdrag, forutsetninger og krav	38
Konsulentbruk	38
Vurdering av muligheter for desentralisert arbeid	39
Kulturelt mangfold	39
Ansatte med nedsatt funksjonsevne	39
Bærekraftsmål og klima- og miljøtiltak	39
Ledsagerbevis	41
Språklov	41
Arkivloven	41
Oppfølging av revisjonsmerknader fra riksrevisjon	41
DEL V – VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	43
DEL VI – ÅRSREGNSKAP	45
Ledelseskommentarer årsregnskap 2024	45
Prinsippnote til årsregnskapet.....	47
Oppstilling av rapporter.....	49

DEL I – STYRETS BERETNING

For Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) har 2024 vært et år med god måloppnåelse på alle felt. Innenfor sikring, vedlikehold og restaurering av Nidarosdomen og Erkebispegården har vi full måloppnåelse på flere delmål. Gjennomførte ROS-analyser viser imidlertid at det er behov for et økt fokus på sikkerhet og beredskap.

Restaureringen av fasaden på Nidarosdomens søndre tverrskip har vært det største praktiske prosjektet for Bygghytta i 2024. Arbeidet på Sørgavlen er godt i gang. Planleggingsarbeidet er i praksis ferdigstilt og riggen fungerer bra. Restaureringsplanen for Nidarosdomen 2024 – 2035 ble godkjent av NDRs styre i mai 2024. Den vil være et særdeles viktig dokument for de kommende års tiltak.

Onsdag 15. januar 2025 kunngjorde Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) vinneren av den kunstneriske konkurransen om utforming av nye dører til nasjonalhelligdommen. Den danske billedhuggeren, Fredrik Tydén er kåret som vinner og skal utforme de nye dørene i samarbeid med håndverkere fra Bygghytta ved Nidarosdomen. Nå skal de gråmalte, midlertidige dørene på Nidarosdomens vestfront byttes ut med dører i rødmalt eik med smijernsbeslag. Styret takker juryen for arbeidet som de har gjort og styret takker familien Maske for den generøse gaven som gjør det mulig å gjennomføre dette dørprosjektet.

Kirkebevaringsfondet er nå etablert og administrasjonen av fondet er lagt til Trondheim. Som landets nasjonale kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein ønsker vi å kunne ha ett tett samarbeid med fondet. Vi har allerede hatt flere møtepunkter som forhåpentligvis vil være positivt for videre samarbeid.

Arbeidet med nye pilegrimsbuer har hatt god fremdrift gjennom 2024. Ny standardisert tak-konstruksjon er produsert til ti kommende buer, og ligger klar på lager. En av buene skal bygges i Bymarka i Trondheim, og arbeidet skjer i tett samarbeid med Trondheim kommune (inkl. medfinansiering). Håndverkere fra Bygghytta vil utføre deler av arbeidet, så hele NDR får sette sitt stempel på dette signalbygget. 2024 er brukt til planlegging og prosjektering, bygging igangsettes våren 2025. Den årlige nasjonale pilegrimskonferansen har blitt en viktig arena for samarbeidsparter og ulike interessenter på pilegrimsfeltet.

Innen tilgjengeliggjøring og formidling av Nidarosdomen og Erkebispegårdens historie til publikum er det god måloppnåelse. I år har vi flere nye formidlingstilbud: *Olav – konge og helgen*, er et nytt skoletilbud til videregående skole utviklet og gjennomført, i samarbeid med Rustkammeret. Det er laget en *digital guide* som presenterer Vestfrontens skulpturer på norsk og engelsk. Sommer i Borggården ble gjennomført for 5. gang i sommer og er nå godt etablert blant byens befolkning og regionens reiseliv. Nytt i år var blant annet tegnekonkurranse for barn som ble invitert til å tegne forslag til motiv til glassmalerier i et av Nidarosdomens tårn. Seks motiv ble valgt ut og får på denne måten anledning til å sette et varig avtrykk i katedralen.

I løpet av høsten sa Bjørgvin Thorsteinsson opp og fratrådte sin stilling som direktør i NDR. Organisasjonen har arbeidet godt og gjennomført oppgavene på en god måte også i tiden etter det. Rekruttering av ny direktør gjennomføres i begynnelsen av 2025.

Trondheim, februar 2025

Marte Løvik
Styreleder

Hilde Sveås
Konstituert direktør

DEL II – INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN

Virksomheten og samfunnsoppdraget

Formål

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) ble opprettet i 1869 og er et statlig forvaltningsorgan underlagt kulturdepartementet. NDR har som oppgave å forvalte Nidaros Domkirke og Erkebispegården slik at disse bevares, utvikles og formidles som levende byggverk. Forvaltningen skal foregå i samarbeid med brukerne, de berørte kirkelige instanser og antikvariske myndigheter. NDR skal også ivareta og utvikle det statlige pilegrimsarbeidet i samarbeid med de regionale pilegrimssentre og lokalt næringsliv.

Tildelingsbrevet for 2024 har fire overordnede mål:

- Nidaros Domkirke og Erkebispegården skal planmessig sikret, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.
- Nidaros Domkirke og Erkebispegårdens historie skal gjøres tilgjengelig og formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.
- Nidaros Domkirkes restaureringsarbeider skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.
- Pilegrimsarbeidet skal bidra til verdiskapning og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Det skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpent og inkluderende for mennesker med ulik tro, kultur og tradisjon.

VISJON OG VERDIER

KULTURARV SOM BERIKER – *Vi tar vare på fortiden for fremtiden*

Raus	<i>Vi er generøse og inkluderende</i>
Solid	<i>Vi legger kvalitet i alt vi gjør</i>
Ambisiøs	<i>Vi tenker stort og søker det eksepsjonelle</i>

Vår visjon og våre verdier fungerer som en rettleiding for beslutninger vi tar og arbeidet som blir gjort for å løse vårt samfunnsoppdrag. Kontinuerlig verdifokus i daglig virke står sentralt i det å kunne skape gode holdninger og handlinger, både faglig og mellommenneskelig. Vår visjon og våre verdier leder inn på viktige aspekter som tverrfaglighet, helhetlig tenkning og det å søke å skape synergieffekter i egen organisasjon.

Faglig tilnærming

NDR skal være oppdatert og delta i internasjonale og nasjonale diskusjoner, følge opp føringer innen konservering, restaurering og formidling av kulturhistorie, og bruke vår kunnskap aktivt for å løse vårt oppdrag. Dette med henvisning til ICOMOS Venezia charter (1964) og ICOMOS Nara-dokument om autentisitet (1994) med tilhørende utdypende tekster fra UNESCOs rådgivende organer, samt øvrige tekster og internasjonale konvensjoner som gir føringer for statens kulturminneforvaltning. UNESCO-konvensjonen av 2003 om bevaring av immateriell kulturarv har blitt et viktig redskap for NDR etter at NDRs bygghytte i 2020 ble innskrevet på UNESCOs liste over gode vernepraksiser av immateriell kulturarv.

For mange er den immaterielle kulturarven en kilde til identitet med forankring i historien. Arvens immaterielle karakter gjør den særlig sårbar, og en arv som er i ferd med å forsvinne pga globalisering, konflikter og vår hurtig skiftende livsstil. Innskrivingen på UNESCOs liste er en annerkjennelse for NDRs arbeid med å ivareta og utvikle gamle og verneverdige håndverksfag og organiseringen av arbeidsprosessene rundt restaurering av kirkebygg. Første nasjonale rapportering til UNESCO mht. status ble gjort i 2021, og vil deretter bli avkrevd hvert 6. år, et arbeid som blir koordinert gjennom Kulturdirektoratet.

Ved restaureringen av Nidaros domkirke og Erkebispegården benytter håndverkerne tradisjonelle teknikker og metoder. Videre utvikles og forskes det på hvordan teknikkene kan ha vært utført i tidligere tider og hvordan de kan utvikles til restaureringsløsninger man vil møte i framtiden. Organiseringen av restaureringsarbeidet er tverrfaglig både i håndverket og i håndverkernes samarbeid med mer tekniske og akademiske fag som historikere, arkeologer, arkitekter og ingeniører. Restaureringsarbeidet foregår i en organisasjonsmodell som fra middelalderen av er kjent i Europa som en bygghytte. I dag er det fortsatt bygghytter ved mange av de store katedralene i Europa.

Samarbeid

I samarbeid med myndighetene, kirken og andre brukere, skal NDR søke å legge forholdene til rette for en aktiv og verdig bruk av anleggene som står i forhold til deres symbolske, religiøse og historiske verdi og tålegrense.

NDR samarbeidet med 17 bygghytter i fem forskjellige land om innskriving på UNESCOs liste over gode vernepraksiser av immateriell kulturarv. Etter innskrivingen av katedralbygghyttene på UNESCOs liste over gode vernepraksiser vil samarbeidet bli utviklet videre med utveksling av erfaring og kompetanse. Ved deltagelse i faglige nettverk og internasjonale organisasjoner sørger NDR for å holde seg faglig oppdatert og å være en interessant samarbeidspartner for andre norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner.

Langtidsplan 2023-2031

Langtidsplanen ble revidert våren 2022, gjeldende for perioden 2023-2031, og vedtatt i styret 01.06.22. Langtidsplanen angir rammer, retning og progresjon for vårt fremtidige arbeid, ut fra det samfunnsoppdrag og de fire overordnede mål som NDR er gitt. I arbeidet har fokuset vært å følge opp føringer og forventninger fra departementalt nivå, sørge for riktige prioriteringer ut fra endrede forhold og sikre et målrettet blikk frem mot Norges 1000 års jubileum i 2030 og 1000 års markeringen for helgenkåringen av Olav i 2031. Videre er nytt visjons- og verdigrunnlag for NDR tatt inn. Langtidsplanen er styrende for arbeidet med å utarbeide konkrete delmål (prosjekt/tiltak) i årsplaner og underliggende arbeidsplaner for de ulike avdelingene.

I tillegg til langtidsplanen som tar for seg det fremtidige arbeidet for virksomheten som en helhet er det i 2024 blitt utarbeidet ny restaureringsplan for Nidarosdomen. Restaureringsplanen, gjeldende for perioden 2024-2035, skal betraktes som et overordnet og aktivt dokument og legger føringer for arbeidet som utføres av NKS det neste tiåret. Dokumentet skal sikre at NDR planmessig sikrer, vedlikeholder og restaurerer Nidaros Domkirke og Erkebispegården etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper. For å sikre en sammenheng mellom restaureringsplanen og års-/arbeidsplaner skal det gjennomføres en årlig gjennomgang og statusoppdatering av planen. Ved utløp av planperioden utarbeides det et statusdokument som grunnlag for å bygge videre på eller revidere restaureringsplanen.

BESØK I VERKSTEDET TIL BYGGHYTTA I FORBINDELSE MED KIRKEBEVARINGSFONDET. FOTO: ELISA KARTUM

Organisasjon og ledelse

Styret oppnevnt av Kultur- og likestillingsdepartementet for 2024 til 2027 har følgende medlemmer:

Styreleder: Marte Løvik

Styremedlemmer: Olav Fykse Tveit (Bispemøtets Preses)

May Britt Myhr

Geirmund Lykke

Ole Jacob Furset

Birgit Amalie Nilssen

Espen Sørburø (ansattes representant)

Varamedlemmer: Herborg Finnset (Nidaros Biskop, for Bispemøtets preses)

Åse Huseeth (for ansattes representant, 1.vara)

Elisabeth Voss Sinnerud (for ansattes representant, 2.vara)

Direktør: Bjørgvin Thorsteinsson/ Hilde Sveås konstituert f.o.m 04.11.24

Direktørens ledergruppe består av:

Avdelingsdirektør Nasjonalt kompetansesenter

Avdelingsdirektør Nasjonalt Pilegrimssenter

Rune Langås

Hans Morten Løvrød/ Guro

Berge Vistad f.o.m 18.11.24

Avdelingsdirektør Publikumsavdelingen

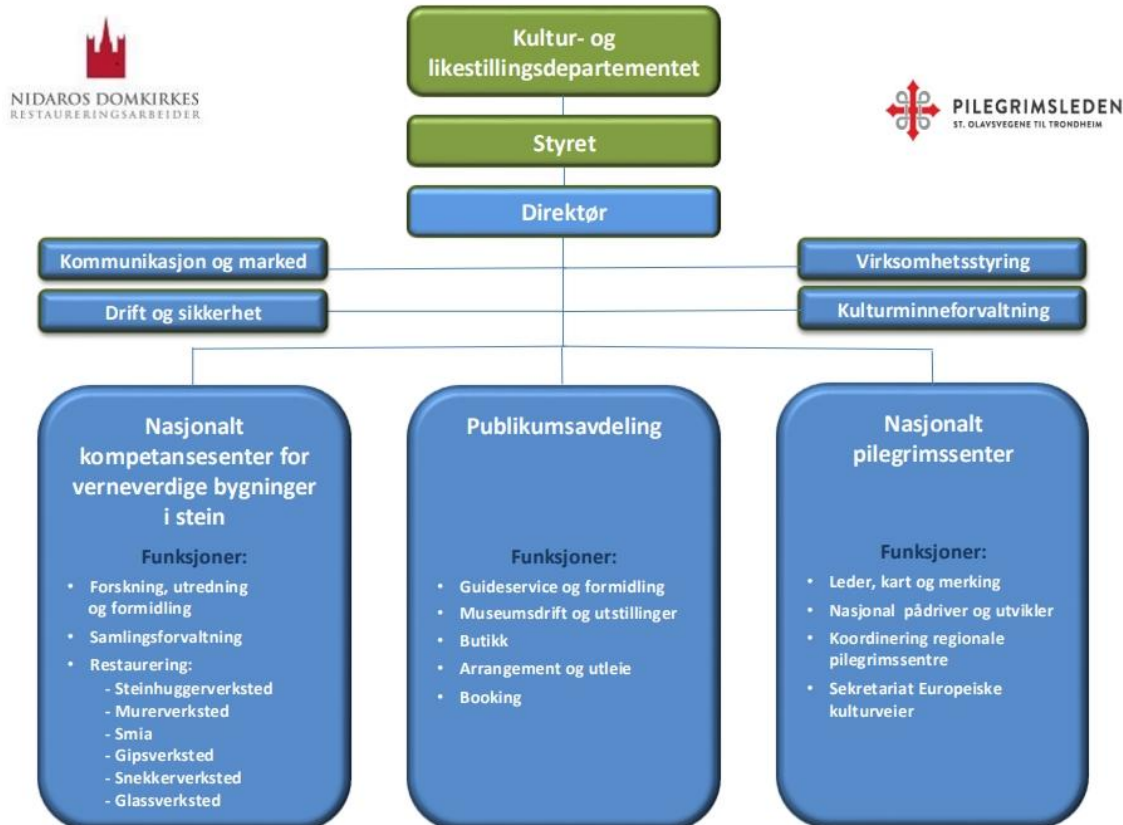
Kommunikasjonssjef

Administrasjonssjef

Anne Strømmen

Marianne Vikan

Hilde Sveås

Utvalgte hovedtall

Økonomi og personal

NØKKELTALL ¹⁾	2022	2023	2024
TILDELING POST 01 DRIFTSUTGIFTER	77 544 000	84 152 000	83 690 000
TILDELING POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER ²⁾	9 097 000	4 520 000	4 730 000
TILDELING POST 71 TILSKUDD TIL RPS	8 385 000	8 814 000	9 180 000
INNTEKTSKRAV POST 01 YMSE	- 27 765	-33 130	-34 589
INNTEKTER	000	000	000
INNTEKTSKRAV POST 02 INNTEKTER VED OPPDRAG ²⁾	- 9 097 000	-4 426 000	-4 620 000
NETTO TILDELING	58 164 000	59 930 000	58 391 000
UTNYTTELSESGRAD - %	99,2		
SUM DRIFTSKOSTNADER (POST 01+21)	85 958 000	93 788 039	88 420 000
SUM DRIFTSINNTEKTER	39 324 000	42 569 341	46 763 489
SUM ANTALL ÅRSVERK ³⁾	60,1	58,6	63
LØNSSANDEL AV DRIFTSUTGIFTER - %	53,2	56,3	60,6
LØNSSUTGIFTER PR. ÅRSVERK ³⁾	761 000	866 000	886 411

1) Regnskapstall iht. kontantprinsippet i staten.

2) Post 21 Spesielle driftsutgifter også tilknyttet post 02 Inntekter ved oppdrag.

3) Årsverk rapportert iht. PM-2019-13: Definisjon av utførte årsverk. Det betyr at det er gjort fratrekk for fravær som er søkt/godkjent av arbeidsgiver, herunder egen- og sykemeldinger. Det er ikke gjort fratrekk for ferie, avspasering mv. Alle ansatte er med, unntatt innleide arbeidstakere, pensjonistlønn og lærlinger. Tall er hentet fra DFØs Innsikt for HR og Lønn.

Volum

STYRINGSPARAMETER	RESULTAT 2022	RESULTAT 2023	MÅL 2024	RESULTAT 2024	MÅL 2025	ENDRING 2023-2024
TOTALE BESØKSTALL BASERT PÅ UTSTEDTE BILLETTER – NIDAROS DOMKIRKE OG ERKEBISPEGÅRD	236 079	272 688	286 000	271 674	271 000	-1 014 -0,37%
OMSETNING EKSTERNE OPPDRAG NKS	1 952 040	3 329 222	3 000 000	1 340 959	4 796 000	-1 988 263 -59,7%
OVERNATTINGSDØGN PÅ GUDBRANDSDALSLEDEN	15 498	14 149	16 271	16 293	19 000	2 144 15,15%

DEL III – ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Sikring, vedlikehold og restaurering

Områdemål 1: Nidaros Domkirke og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.

Vedlikehold og restaurering av Nidaros domkirke, Erkebispegården og NDRs øvrige bygningsmasse er en sentral oppgave for NDR. Arbeidet er særs viktig for å holde bygningsmassen i en slik forfatning at den også for kommende generasjoner kan fremstå med den verdighet nasjonalhelligdommen og omkringliggende bygg bør ha. Med nåværende klimautvikling, med et villere og våtere klima, blir det enda viktigere enn tidligere å forberede bygningene til å «stå imot» denne belastningen.

Restaurering søndre tverrskip

Restaureringen av fasaden på Nidarosdomens søndre tverrskip har vært det største praktiske prosjektet for Bygghytta i 2024. Arbeidet på *Sørgavlen*, som vi har valgt å kalle prosjektet, er godt i gang. Planleggingsarbeidet er i praksis ferdigstilt og riggen fungerer bra. Nødvendig tegningsgrunnlag er i hovedsak ferdig. Detaljer, blant annet steinnummerering, utarbeides fortløpende og etter behov. Tiltakene er drøftet og godkjent av Riksantikvaren, men enkelte detaljer gjenstår fortsatt å få avklart med de antikvariske myndigheter.

Gipsmakerne har vært på stillaset på sørgavlen og tatt en rekke avstøpninger også denne sommeren. De hadde bistand av kolleger fra steinhuggerverkstedet og smia, som et ledd i vår interne opplæringsplan. Avstøpningene kommer steinhuggerne til nytte når de blant annet skal hugge nye kapiteler. Steinhuggerne har produsert nye dekksteiner på løpende bånd. Likeså har det blitt hugget søylebaser, kapiteler og buesteiner. En av hovedutfordringene med tverrskipets sørfasade er at det under forrige restaurering, som ble ferdigstilt i 1905, ble benyttet mye dårlig stein fra Bjørnålibruddet ved Mosjøen. Stein derfra er blant annet benyttet på de nederste

horisontale båndene, hvor vi ser at profiler faller av. Dette gir både sikkerhetsmessige utfordringer og fører til at steinene mister sin byggetekniske funksjon. Det har vært et betydelig arbeid for både steinhuggerne som har hugd ny stein og murerne som har meislet ut de ødelagte og erstattet disse med nye. Det er også besluttet at dekksteinene nå skal beslås, for å bedre tåle de klimatiske utfordringene i tida fremover.

Takene på Nidarosdomen

I 2023 ble flere parapeter og tak tettet. Måten dette ble utført på, er en forholdsvis ny metode, men tiltaket er selvsagt godkjent av Riksantikvaren. Vi har allikevel ønsket å se hvordan tekkingen fungerer før vi går videre. Av den grunn har vi ikke gjennomført noen konkrete tiltak i 2024. Det er også inneværende år blitt arbeidet videre med prosjektering for utskifting av kobbertakene.

Ferdigstille restaureringsplan for Nidarosdomen

Restaureringsplanen for Nidarosdomen 2024 – 2035 er ferdigstilt. Den vil være et særdeles viktig dokument for de kommende års tiltak, og strekker seg altså frem til 2035. Den forrige planen, Restaureringsplan for Nidarosdomen 1999 – 2019 var et godt utgangspunkt for planarbeidet.

Under planarbeidet ble det avholdt mange interne faglige diskusjoner. Et fagseminar hvor inviterte representanter fra eksterne fagmiljø, sammen med NDRs ansatte ble også avholdt. Her ble det blant annet belyst og diskutert kulturminneverdiene Nidarosdomen representerer og hvordan de best kan ivaretas, samt utvalgte sikkerhets- og til standsmessige utfordringer og hvordan disse kan håndteres.

Restaureringsplanen ble godkjent av NDRs styre i mai 2024.

3D-modell med databasetilknytning

Utviklingen av et digitalt kartleggings- og dokumentasjonsverktøyet bestående av 3D-modell med databasetilknytning er nå i prinsippet ferdigstilt, og som prosjekt avsluttet.

Vi har gått over i en driftsfase der arbeid som utføres først og fremst består i å optimalisere allerede etablerte funksjoner.

ÅRETS FORSIDEBILDE FOR ÅRBOK FRA BYGGHYTTA. FOTO: NDR

Ny dører til Vestfronten

I 2022 mottok NDR en generøs gave på hele 5 millioner fra Tore og Lida Maske fra Trondheim. Ekteparet ønsket at pengene skulle brukes på nye dører til Vestfronten og at dørene skal lages av Bygghytta ved Nidarosdomen. Dagens dører ble laget i 1930 til 900 års markeringen for Olav den helliges død og var ment som en midlertidig løsning. Konstruksjonen er enkel og skulle bare dekke behovet for en kortere periode inntil skipet var helt ferdig. Nå har de midlertidige dørene stått der i nesten 100 år. NDR ønsker at en kunstner eller kunsthåndverker skal utforme de nye dørene. I forbindelse med dette ble det på tampen av 2023 annonsert en kunstnerkonkurranse i Norden hvor 10 kunstnere eller kunstnergrupper skal velges ut fra den åpne prekvalifiseringen for å gå videre til en lukket konkurranse.

Av alle innsendte forslag var det 11 kunstnere eller kunstnergrupper som ble valgt ut til å videreutvikle sine ideer til utformingen av de tre dørene på Vestfronten. 28.06.2024 ble skisseforslagene plassert på Vestfrontplassen slik at byens befolkning og tilreisende kunne ta en nærmere titt på dem. Hvilke forslag som ble invitert videre i konkurransen ble bestemt av juryen i august og vinneren ble annonsert i januar 2025.

Onsdag 15. januar 2025 kunngjorde Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) vinneren av den kunstneriske konkurransen om utforming av nye dører til nasjonalhelligdommen. Den danske billedhuggeren, Fredrik Tydén er kåret som vinner og skal utforme de nye dørene i samarbeid med håndverkere fra Bygghytta ved Nidarosdomen. Nå skal de gråmalte, midlertidige dørene på Nidarosdomens vestfront byttes ut med dører i rødmalt eik med smijernsbeslag.

Tydéns vinnerutkast viser dører utformet i rødmalt eik med et gotisk og symmetrisk smijernsmønster som viser livets tre. Smijernsmønsteret harmonerer med Vestfrontens arkitektur og sammenligner fasaden med et tre, der midtaksen er Kristus og treets spirende stamme i hovedportalen vever dørene og fasaden sammen. Dørenes

innside er påført rå linolje og har et håndskåret relieffmønster. Relieffmønsteret ligner smijernsmønsteret fra utsiden, men på innsiden er alle grener og kvister tatt bort, og kun et teppe av løv står igjen.

Så langt har fokuset vært på selve dørene og utformingen av disse. Det er naturlig at fokuset nå vil endre seg til konsekvensene et slikt arbeid vil få både på bygningen og i omgivelsene de nærmeste årene, ved siden av innvirkningen på arbeidskraft og plass i verkstedene i Bygghytta. De nye dørene skal komme på plass til nasjonaljubileet i 2030, og arbeidet med søknader til forskjellige myndigheter samt prosjektering starter allerede i 2025. Dette er et prosjekt som kommer til å prege NDR i tida fremover. Slik vi ser det er tiden knapp, men ikke umulig.

Nasjonalt kompetansesenter

Områdemål 2: NDR skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.

Som Nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein (NKS) er en naturlig del av oppdraget vårt å bistå andre aktører som har behov for spesialkompetanse. For å kunne være i front med denne kompetansen er det naturlig å både innhente og utveksle kunnskap med andre sentrale aktører innenfor kulturminnevernet, som Trøndelag fylkeskommune og Riksantikvar. Av den grunn er det blant annet opprettet faglige samlinger mellom NKS og fylkeskommunen der man kan utveksle erfaringer. Likeså er det naturlig å utvikle et tettere samarbeide med de 17 andre bygghyttene som ble innskrevet på UNESCOs liste over gode vernepraksiser. Å knytte både formelle og mer uformelle kontakter opp mot disse kollegene er viktig for videre utvikling i NKS.

NKS som samarbeidspartner

Etableringen av kirkebevaringsfondet og det faktum at Stortinget har lagt administrasjonen av dette fondet til Trondheim, er nå en realitet. Som landets nasjonale kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein ønsker vi selvsagt å kunne ha ett tett samarbeid med fondet, og vi har allerede hatt flere møtepunkter som forhåpentligvis vil være positivt for videre samarbeid.

De aller fleste faggruppene har også i år arrangert eller deltatt på faglige seminarer av ulik art. Steinhuggerne har vært på ulike festivaler, både i Budapest i Ungarn og på Grorud i Oslo. Murerne har vært både på det Nordiske forum for bygningskalk, som i år ble arrangert i Ålborg i Danmark, og på Building Limes Forum i England hvor vi også var foredragsholdere. Gipsmakerne har også i år vært engasjert i arbeidet med Gipsmakerforum, de har hatt et faglig seminar sammen med Murbyen Oslo og vært på hospitering hos Oslo Bronsestøperi. I glassverkstedet har vi arrangert flere kurs til eksterne som jobber med «enklere» glassmalerier. Det har også vært arrangert kurs i samarbeid med Norsk håndverksinstitutt der Sigrid Blekestad var kursleder om glassmaling. Vi deltok også på Corpus Vitrearum i Erfurt og Naumburg sammen med 180 deltakere fra hele verden. Corpus Vitrearum er et kollokvium for kunsthistorikere innen glassmalerifeltet og et forum for de som jobber praktisk innen konservering av glassmalerier.

I forbindelse med at vi er på UNESCOs liste over gode vernepraksiser, har vi deltatt på den årlige samlingen i det norske nettverket i Forum for levende kulturarv. Samlingen ble avholdt i Bodø og på Kjerringøy. NKS har bidratt med foredrag i Norwich om *Olav in England* i forbindelse med en større Pilegrimskonferanse der, og vi har deltatt på den årlige samlingen i den europeiske katedralforeningen Dombaumeistertagung, som denne gangen ble arrangert i Linz i Østerrike.

NKS har også videreført samarbeidet med NTNU og har arrangert ulike kurs og undervisningsopplegg til sivilingeniør- og arkitektstudentene. Vi har også holdt felles workshop med NTNU sine bachelorstudenter i tradisjonshåndverk. Dette tette samarbeidet med NTNU er en stor styrke for oss. Her posisjonerer vi oss ved å kunne gi av egen kunnskap samtidig som vi kan få inn kunnskap fra universitetsmiljøet.

TIL VENSTRE: STEINHUGGER ESPEN DEMONSTRERER UNDER SiB (SOMMER I BORGGÅRDEN).

FOTO: ELISA KARTUM

UNDER: SMED LENNART FORKLARER OG DEMONSTRERER FOR BESØKENDE UNDER SiB.

FOTO: ELISA KARTUM

Andre aktiviteter

NKS har i år også utgitt årboka Bygghytta. Årboka gir en fin mulighet til å dokumentere våre arbeider samtidig som vi får vist frem noen av våre prosjekter til våre samarbeidspartnere. Årets bok inneholder 20 ulike artikler skrevet av håndverkere og forskere, som til daglig arbeider med restaureringen av nasjonalhelligdommen. Boka gir et spennende innblikk i mangfoldet av oppgaver og utfordringer i det daglige arbeidet med å ta vare på Nidarosdomen og Erkebispegården.

I 2024 er det blitt ansatt en arkivmedarbeider som skal digitalisere det store arkivet vårt. Materialet består blant annet av ca. 7 000 tegninger, over 10 000 historiske fotografier, dokumenter fra 1869 og frem til i dag og en skulptursamling på ca. 5 000 objekter. I denne omgangen er det scanning av tegningsarkivet som prioriteres. NDR er i gang med digitalisering og tilgjengeliggjøring av dette store materialet. I 2024 ble ca. 700 tegninger scannet og registrert i PRIMUS og ca. 1400 bilder ble publisert på Digitaltmuseum. Bilder og tegninger blir fortløpende publisert på digitaltmuseum.no.

Lørdag 13. april inviterte Bygghytta ved Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) til åpen dag. Publikum fikk besøke smia og verkstedene til steinhuggerne, gipsmakerne, snekkerne og blyglassarbeiderne, som til daglig jobber med restaurering av Nidarosdomen. Murerne demonstrerte brenning av kalkstein og produksjon av kalkmørtel ute i verksgården. Barna som kom på besøk fikk muligheten til å bygge fuglekasser på snekkerverkstedet og prøve seg som steinhuggere, med tradisjonelt verktøy; feisel og meisel. Rundt 1 000 mennesker tok turen innom Bygghyttas verksteder på Kalvskinnet i forbindelse med åpen dag i Bygghytta. 17. oktober, i anledning verdensdagen for immateriell kulturarv, inviterte NDR til ny åpen dag. Denne gang i en litt mindre skala for naboer på Kalvskinnet og samarbeidspartnere.

Under Sommer i Borggården kunne man være med på omvisinger i stillaset på Sørgavlen, der vi har startet med restaurering- og reparasjonsarbeid i 2024. Omvisningen ble holdt av håndverkere og forskere ved NKS. Det ble tilbudt tre ulike vandring;

- Topptur i stillaset for sprekingen som ikke lider av høydeskrekk
- Restaureringen av Nidarosdomens sørgavl som gir innblikk i arbeidet vi gjør og utfordringene vi møter på
- Steinhuggere gjennom 1000 år for den historieinteresserte.

Arkeolog og forsker Øystein Ekroll ved NKS inviterte også med på vandring i domkirkegården. Omvisningen «Døden på Domkirkegården» inviterer til en lærerik og underholdende vandring gjennom Trondheims sosiale historie. I tillegg til spesialomvisningene ble det holdt verksted for barn med hjelp fra representanter fra samtlige verksted hos Bygghytta.

Arrangementer som Åpen dag og aktivitetene under Sommer i Borggården er viktige arenaer hvor vi kan fortelle om hva vi holder på med, både hvordan vi tar vare på bygningene våre og hvordan vi fungerer som et kompetansesenter.

Resultatindikatorer

Styringsparameter	Resultat 2022	Resultat 2023	Mål 2024	Resultat 2024*
Omsetning eksterne oppdrag – NKS	1 952 040	3 329 222	3 000 000	1 340 959
Ant. oppdrag (> kr. 5 000) 1)	27	29	-	
Oppdrag pr verksted:				
- Steinhuggerverksted	6	3	-	
- Murerverksted	2	4	-	
- Smia	5	4	-	
- Gipsverksted	6	8	-	
- Snekkerverksted	1	1	-	
- Glassverksted	3	5	-	
- Utforsk	4	2	-	

1) En rekke verksted har også flere småoppdrag under kr. 5 000.

* Fra 2024 inkluderes ikke antall oppdrag i oversikten da det fungerer dårlig som en styringsparameter. Heretter settes det kun mål for omsetning.

Som resultatene viser, har omsetningen av eksterne oppdrag hatt en markant nedgang sett i sammenheng med resultatet fra 2023. Dette kan det være flere forklaringer til, men vi tror at dette kan forklares av det nye kirkebevaringsfondet og at omsetningen vil øke igjen når det er operativt.

RAKEL, LÆRLING I BLYGLASSHÅNDVERKERFAGET, INVITERTE TIL TEGNEKONKURRANSE UNDER ÅRETS SiB.

FOTO: ELISA KARTUM.

Pilegrimsarbeidet

Pilegrimsarbeidet skal bidra til verdiskapning og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Det skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpent og inkluderende for mennesker med ulike tro, kultur og tradisjon.

PILEGRIMSLEDEN
ST.OLAVSVEGENE TIL TRONDHEIM

In English

Søk

Meny

Målet har vært det samme i 1000 år, men reisen dit er din egen å finne

→ [Planlegg turen din](#)

→ [Digitalt Kart](#)

Hva er Pilegrimsleden?

Pilegrimsleden er et nettverk veier som alle leder til Nidarosdomen, Olav den helliges gravkirke i Trondheim.

Å gå pilegrim gjør noe med deg som menneske.

[Les mer om Pilegrimsleden](#)

SKJERMBILDE FRA NETTSIDEN TIL PILEGRIMSLEDEN.

Infrastrukturen i Gudbrandsleden

I 2018 fikk NPS tildelt 6 mill. fra Sparebankstiftelsen DNB til finansiering av prosjektet «Bærekraftig pilegrimsvandring». Gjennom prosjektet er det satt opp bærekraftige servicestasjoner med toalett, rent vann og ladepunkter for telefoner og nettbrett langs pilegrimsleden i Stange (2021) og Øyer (2022). I tillegg har vi fått ytterligere 11 mill. i ny tildeling fra Sparebankstiftelsen DNB for videreføring av arbeidet med flere pilegrimsbuer. Vi har nå evaluert prosessen og de tekniske løsningene, og utarbeidet en forenklet og forbedret versjon som skal brukes som standard modell, med bl.a. prefabrikkert takkonstruksjon. Målet for 2024 var å sette opp tre nye pilegrimsbuer, hvor en av disse skulle settes opp i bymarka i Trondheim.

Arbeidet med nye pilegrimsbuer har hatt god fremdrift gjennom 2024. Ny standardisert tak-konstruksjon er produsert til ti kommende buer, og ligger klar på lager. En av buene skal bygges i Bymarka i Trondheim, og arbeidet skjer i tett samarbeid med Trondheim kommune (inkl. medfinansiering). Bua skal bygges ved Frøset, og blir dimensjonert for helårsdrift med både isolasjon, elektrisitet og vann og avløp. Den får også en tilknyttet gapahuk, stor nok for å kunne huse barnehager og skoleklasser. Håndverkere fra Bygghytta vil utføre deler av arbeidet, så hele NDR får sette sitt stempel på dette signalbygget. 2024 er brukt til planlegging og prosjektering, bygging igangsettes våren 2025, åpning planlagt til høsten. Nye buer er også under planlegging i Sel og Sør-Fron kommuner i Gudbrandsdalen, forventet byggestart 2025. Bua i Sel er kommet lengst av disse, både byggetillatelse og fremtidig driftsmodell er forankret og vedtatt av kommunestyret. Målet er delvis oppnådd i 2024.

Hålogalandsleden

Arbeidet med en ny seilingsled fra Trondenes til Trondheim har pågått i flere år, og startet opp som prosjekt «Pilegrim i Nord» i regi av Sør-Hålogaland bispedømme og Nordland fylkeskommune. Gildeskål kommune har nå tatt ledelsen i videreføringen av dette arbeidet, med et uttalt mål om å få «Hålogalandsleden» godkjent som St. Olavsvei til Trondheim, og Europeisk Kulturrute i nettverket av St. Olav Ways, innen 2025. Ledens autentiske og historiske betydning, aktualitet, og lokalt og regionalt engasjement tilsier at dette er en led som kan bli godkjent av NDR. Det ligger derfor betydelig arbeid foran oss for å rådggi, veilede og samarbeide med prosjektledelsen, prosjekteierne og sentrale interessenter knyttet til denne leden.

Engasjementet for prosjektleder Hanne Jakhelln ble avsluttet i 2024, og Gildeskål kommune med Elisabeth Dreyer har overtatt slutføringen av dette utviklingsprosjektet. NPS har hatt et godt samarbeid med prosjektledelsen, og bistått med veiledning og løpende avklaringer. Vi har vært på befaring langs deler av den planlagte ruta, og gjennomført møte med prosjektledelsen sammen med Gildeskål kommune, Nordland fylkeskommune og Sør-Hålogaland bispedømme. Videre har NPS deltatt med foredrag på "Nærøya-konferansen" i Rørvik sammen med bl.a. Barne- og familieminister Kjersti Toppe.

Utkastet til søknad om godkjenning av Hålogalandsleia ligger nå til behandling i Nordland FK, og vi avventer videre framdrift i saken. Gitt at NPS sitt hovedansvar ligger i henhold til statlig strategi er de godkjente ledene, gjør vi ingenting proaktivt.

TIL HØYRE: KONFERANSEN BLE ÅPNET AV EVEN ALEKSANDER HAGEN, STATSSEKRETÆR I KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET.

UNDER: KONFERANSIER GURO BERGE VISTAD ØNSKER VELKOMMEN TIL ÅRETS KONFERANSE.

FOTO: INA STENVIG

«Pilegrimskonferansen 2024»

Den årlige nasjonale pilegrimskonferansen har blitt en viktig arena for samarbeidsparter og ulike interessenter på pilegrimsfeltet. Konferansen løfter fram Nidarosdomen som et viktig pilegrimsmål både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg er konferansen viktig for at Nasjonalt pilegrimssenter skal kunne ta et tydelig lederskap i arbeidet med pilegrimsleder, utvikling av pilegrimsfenomenet, og motivering av de ulike aktørene. 2024-konferansen gjennomføres som tidligere år i Nidarosdomen og Erkebisppegården, og fra 2025 vil denne konferansen alternere mellom Trondheim og andre steder langs pilegrimsledene annethvert år.

140 deltagere samlet seg gjennom to mars-dager i Erkebisppegården, for å høre foredrag om tema for året; kulturarv, natur og miljø. Even Hagen, statssekretær i Kultur- og likestillingsdepartementet, åpnet konferansen. 14 innlegg sto på programmet. Blant annet delte Heidi Anett Øvergård Beistad, direktør for Museene Arven, inspirerende tanker om kulturarv som ressurs for livskraftige samfunn, og Dagmar Hagen fra Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) engasjerte med et høyst aktuelt innlegg om hvordan man kan ivareta naturen gjennom forebygging og naturrestaurering. Den årlige Pilegrimsprisen gikk til organisasjonen KABB (Kristent Arbeid blant Blinde og svaksynte) for deres arbeid med å organisere vandringer langs Pilegrimsleden for funksjonsutfordrede. Konferansen fikk svært gode tilbakemeldinger fra deltagerne, og vi befester vår rolle som drivkraft for pilegrimsarbeidet i Norge. Vi ser frem til neste års konferanse i Sarpsborg, som arrangeres i samarbeid med Borgleden regionale pilegrimssenter.

DEN ÅRLIGE PILEGRIMSPRISEN BLE DELT UT UNDER KONFERANSEN. PRISEN GIKK TIL ORGANISASJONEN KABB (KRISTENT ARBEID BLANT BLINDE OG SVAKSYNTE) FOR DERES ARBEID MED Å ORGANISERE VANDRINGER LANGS PILEGRIMSLIEDEN FOR FUNKSJONSUTFORDREDE. FOTO: INA STENVIG

«American Pilgrims on the Camino»

NPS er sammen med RPS Oslo invitert til å presentere Pilegrimsleden og pilegrimsvandringene til Trondheim på en større konferanse i regi av foreningen «American Pilgrims on the Camino» i Texas i mars 2024. Bakgrunnen for invitasjonen er at flere amerikanere de siste årene har gått fra Oslo til Trondheim, og de er svært begeistret over det de har opplevd på disse vandringene. Flere og flere av de amerikanske pilegrimene som har gått til Santiago i Spania er på utkikk etter andre aktuelle pilegrimsruter i Europa, og Pilegrimsleden i Norge framstår som noe flere har lyst til å få bedre kjennskap til.

NPS deltok sammen med Regionalt pilegrimssenter Oslo på den årlige konferansen for medlemsforeningen «American Pilgrims on the Camino» som gikk av stabelen i Hunt, Texas, i mars. Konferansen samlet 300 delegater fra foreningens rundt 55 lokallag fra hele USA, samt inviterte gjester fra Canada, Spania og Nederland.

Målet for vår deltakelse var å synliggjøre Pilegrimsleden i Norge som et godt Europeisk alternativ til caminoen i Spania. Sammen holdt vi en 30 minutters presentasjon fra hovedscenen, en amerikansk pilegrim delte sitt reisebrev fra vandringen på St Olavsleden Selånger-Trondheim i 2023 i en parallell-sesjon under konferansen, og vi hadde en stand med presentasjoner, infomateriell og diverse salgsgjenstander.

Vi fikk stor oppmerksomhet rundt det vi presenterte, og opplevde at mange av disse etablerte pilegrimsvandrerne virkelig var på utkikk etter nye pilegrimsmål som alternativ til Santiago de Compostela.

Som følge av deltakelsen på konferansen har vi fått på plass egen infoside om Pilegrimsleden på nettsida til American Pilgrims on the Camino, og statistikken for 2024 viser at vi har hatt en økning i antall amerikanske pilegrimer til Trondheim med 60% sammenlignet med tallene fra 2023.

Samarbeid med Vadstena og Åbo

Pilegrimsleden – St. Olav Ways fikk fornyet statusen som Europeisk Kulturrute etter Europarådets evaluering i 2022. I tråd med momenter i evalueringsrapporten vil vi i 2024 søke å styrke samarbeidet mellom de nasjonale pilegrimssentrene i Trondheim (Norge), Vadstena (Sverige) og Åbo (Finland). Målet er å få på plass ekstern finansiering gjennom for eksempel Interreg eller EU for et utviklingsprosjekt knyttet til både sammenhengende pilegrimsleder mellom disse punktene, og til utveksling av «best practice» og videreutvikle arbeidet som Europeisk Kulturrute.

Gjennom 2024 har vi særlig fokusert på samarbeidet med Vadstena, og også diskutert muligheten for å knytte våre to pilegrimsmål sammen gjennom pilegrimsled – med nasjonaljubileet 2030 som mål. Dette vil i mindre grad innebære etablering av nye leder, men heller en sammenkobling av eksisterende strukturer. Vi hadde et meget stimulerende studiebesøk til Vadstena i juni, hvor vi sammen drøftet samarbeid, læring og utvikling – og vi vandret en dag langs deres «St. Birgitta Ways». Ved å knytte Vadstena og Nidarosdomen sammen, som pilegrimsmål i både fortid og nåtid, og med helgenfortellingene om både Olav og Birgitta som historisk bakteppe, vil Norden som

pilegrimsdestinasjon kunne få en attraktivitet og et løft som vil gagne oss alle. Samarbeidet med Vadstena fortsetter i 2025, hvor vi også planlegger et studiebesøk til pilegrimssenteret i Åbo. En sammenhengende pilegrimsled også dit, er del av visjonen som alle tre aktører fortsatt søker å finne ekstern finansiering for.

Forvaltning av tilskuddsmidler

NDR fikk i 2024 tildelt 9,180 mill. som tilskuddsmidler til fordeling blant de regionale pilegrimssentrene (RPS), på de godkjente pilegrimsleden. I 2023 var tilskuddsposten 8,630 mill.

Midlene er fordelt med 1 mill. til RPS Dale-Gudbrand og RPS Trondheim, 1.020 mill. til RPS Granavollen, RPS Hamar og RPS Dovrefjell, og 1.060 mill. til RPS Oslo. Videre er det tildelt 0,47 mill. til både RPS Stiklestad og RPS Sarpsborg. 0,530 mill. er fordelt til hvert av sentrene på Kystpilegrimsleia: RPS Avaldsnes, RPS Bergen, RPS Selje og RPS Smøla. Midlene er tildelt gjennom individuelle tildelingsbrev på bakgrunn av søknad fra hvert enkelt senter, og det er mottatt rapporter om hvordan fjorårsmidlene er brukt. Det gjennomføres også årlige dialogmøter med hvert RPS. I tildelingsbrevene til de regionale sentrene presiseres vilkår, krav til rapportering og ev kontrolltiltak ved utbetalingen av tilskudd, basert på Kulturdepartementets retningslinjer for tilskuddsmottakere. Det er også utformet «*Kriterier for tildeling av driftstilskudd for regionale pilegrimssentre, av 05.01.24*» for tildeling av tilskudd fra denne posten, samt at NDR har interne retningslinjer for disponering av tilskuddsmidler. NDR har inngått rammeavtaler med alle regionale senter som inngår i nettverket av den statlig finansierte pilegrimssatsingen. Disse avtalene beskriver geografisk ansvarsområde til det respektive senteret, samt oppgave- og rolleavklaring mellom NDR og RPS. I 2024 ble rammeavtalen med RPS Oslo oppdatert, da de også fikk et formelt ansvar for Tunsbergleden og dermed utvidet sitt geografisk ansvarsområde. Dette utløste også en økning i andelen av tilskuddsposten tildelt RPS Oslo.

STIEN TESTES! BILDET ER FRA ET STIFORSTERKNINGSPROSJEKT PÅ STREKNINGEN KONGSVOLL – VÅRSTIGEN, ET STØRRE SAMARBEIDSPROSJEKT KOORDINERT AV REGIONALT PILEGRIMSSENTER DOVREFJELL, HOVEDFINANSIERT AV MILJØDIREKTORATET. FOTO: MATTIAS JANSSON

Resultatindikatorer

STYRINGSPARAMETER	RESULTAT 2022	RESULTAT 2023	MÅL 2024	RESULTAT 2024
OVERNATTINGSDØGN PÅ:	15 498		16 271	16 293
- GUDBRANDSDALSLEDEN	2 333	14149	2 196	2 173
- ST. OLAVSLEDEN		1910		
UTSTEDTE OLAVSBREV ¹⁾	1 264			1 352
NIDAROS PILEGRIMSGÅRD		1483	1 705	
REGISTRERTE LANGVANDRERE UT FRA OSLO	850	897	1 031	920
REGISTRERTE PASSERINGER PÅ PILEGRIMSLEDEN:				
• SOLSJØBYGDA, ORKDAL	Teller dårlig	For tiden tekniske problem med	Ikke i drift	1 362
• KASTBERGA I BYMARKA, TRONDHEIM	3 140	tellere på leden		2 817
ANTALL BRUKERE PÅ WWW.PILEGRIMSLEDEN.NO ²⁾	132 296	212 408	244 269	Antall besøk 344 292

1) Olavsbrevet gis til de pilegrimer som har gått minst de siste 100 kilometerne inn til Nidarosdomen, og som møter opp på pilegrimsmottaket i Nidaros Pilegrimsgård.
2) 2024 er det første hele kalenderår hvor vi ikke lenger teller antall *brukere*, men antall *besøk/økter* på nettsiden. Dette grunnet forbedret personvern. Ved å hente ut tilsvarende tall fra året før beregner vi uansett en økning fra 2023 på minimum **27%**.

FOTO: INA STENVIG

Formidling

Nidaros domkirke og Erkebispegårdens historie skal gjøres tilgjengelig og formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.

Nidarosdomen og Erkebispegårdens historie i et større perspektiv

Formidlingsplanen for publikumsavdelingen setter rammen for og gir retning til NDRs formidlings- og kommunikasjonsvirksomhet. I 2024 vil vi fortsette med fokus på forståelsen av Nidarosdomen og Erkebispegårdens betydning i Norges historie. I 2024 har vi gjennomført flere prosjekter som er med på å styrke forståelsen av Nidarosdomens og Erkebispegårdens plass og betydning i Norges historie. Prosjektene kan deles i to kategorier; utstillinger og formidling/aktiviteter.

Utstillinger

Fotoutstillingen «De som bygde Domen» i Erkebispegården viser et utvalg bilder fra NDRs historiske arkiv med fokus på gjenoppbyggingen av Nidarosdomen og menneskene som gjorde dette mulig. Det er også laget to animerte filmer som forteller Vestfrontens historie og hvordan skulpturene ble laget. Utstillingen ble åpnet

13.04.2024 med åpningstaler og musikalske innslag og har blitt godt mottatt. Utstillingen kan ses i 2. etg. i Lavetthuset.

I forbindelse med 750-årsjubileet for Magnus Lagabøtes landslov, laget NDR utstillingen «Kongen, erkebiskopen og loven» i samarbeid med NTNU Universitetsbiblioteket og NTNU Middelaldersenteret. I Norge finnes det bare tre manuskripter som inneholder Landsloven bevart fra middelalderen. Ett av disse befinner seg nå i Erkebispegården. I utstillingen knyttes landsloven til Nidarosdomens og Erkebispegårdens historie. Utstillingen ble åpnet 16.06.2024 med åpningstaler av representanter fra samarbeidspartnerne og skal stå ut året.

For å sikre et godt tilbud i museet er det ønskelig at deler av 1. etasje og 2. etasje i Lavetthuset skal brukes til midlertidige utstillinger som knytter Nidarosdomen og Erkebispegården til dagsaktuelle temaer.

Formidling/aktiviteter

I tillegg til de faste formidlingstilbudene som vi har i Nidarosdomen og Erkebispegården, slik som Hurtigruteomvisning, Skjulte rom og Nidarosdomens kjeller og krypt for å nevne noen, har vi i 2024 utviklet flere nye tilbud.

Olav – konge og helgen, er et nytt skoletilbud til videregående skole utviklet og gjennomført, i samarbeid med Rustkammeret. Elevene lærer om Olav, både som verdslig konge og som helgen, og hvordan Olav har blitt brukt som symbol både religiøst og politisk gjennom ulike perioder.

Det er laget en *digital guide* som presenterer Vestfrontens skulpturer på norsk og engelsk. Guiden ble klar til høysesongen 2024. Ved å benytte en QR-kode, som er linket til en nettside, kan de besøkende finne informasjon om skulpturene også når de besøker anlegget utenom åpningstid. Etter lanseringen er Vestfronten blitt mer tilgjengelig for de besøkende. Løsningen er mye benyttet både av turister og byens befolkning.

Det er laget morsomme *oppgavehefter for barn*, både til Nidarosdomen og Erkebispegården. Heftene som er inkludert i inngangsbilletten styrker tilbudet til de yngste. Dette er et tilbud der familier kan utforske og lære om katedralen og museet på egen hånd.

FOTO: ELISA KARTUM

FOTO: ELISA KARTUM.

Kongen, erkebiskopen og loven

En utstilling om
Magnus Lagabøtes landslov

FOTO: ELISA KARTUM

FOTO: ELISA KARTUM

Innkjøp og implementering av nytt bookingsystem

Det er behov for å profesjonalisere kundemottak med nytt bookingsystem. I 2023 er det jobbet med løsning knyttet til eksisterende kassa- og billettsalgssystem, og det ble planlagt at en kravspek skulle ferdigstilles i starten av 2024 for å kartlegge mulighetene og endelige kostnader for utvikling. I første halvår av 2024 ble det, etter planen, igangsatt en utredning av mulighet for nytt bookingsystem knyttet til eksisterende kasse- og billettsalgssystem. Dette prosjektet ble avsluttet tidlig høst 2024, da en tydelig og gjennomarbeidet kravspek ikke ble levert av leverandør. Vi fortsetter arbeidet i 2025 med å undersøke hvor kompatibel eksisterende systemer kan være, dersom vi gjør tilpasninger i vårt tilbud. Andre eksisterende systemer har utviklet seg mye siden tilbudsinnhenting som ble gjort i 2022. Det er likevel viktig at slike tilpasninger ikke reduserer det grunnleggende inntektsgrunnlaget betydelig.

Erkebispegården i et langsiktig perspektiv

Utvikling av Erkebispegården som kulturarena er viktig for å oppnå økt besøk, få våre besøkende til å bruke mer tid hos oss og øke inntjeningspotensialet. I 2022 ble det kjørt et skisseprosjekt for nye utstillinger og en mulighetsstudie for utearealene våre. Prosjektene har blitt fulgt opp i 2024 med tanke på finansiering, spesifisering av enkelte elementer og videre utredning. Vi ser at reiselivsmarkedet er tilbake for fullt etter år med pandemi, men med en fortsatt usikker krigssituasjon i Europa. Vi forventer likevel at publikumsveksten vi har sett de siste årene holder seg vedlike.

Utvikling av uteområdet

Mulighetsstudiet for NDRs uteområder er videreført. Eksterne fagpersoner er engasjert for å bistå i arbeidet med konkretisering av mål, spesifisering av enkelte tiltak, med kostnadsberegning i henhold til styrets vedtak oktober 2023, som spesifiserer områdene vi nå jobber med. Sammen med skisseprosjektet for nye utstillinger, er dette er noen av NDRs hovedprosjekter for Olavsjubileet i 2030.

Formidlingstilbud

Sommer i Borggården ble gjennomført for 5. gang i sommer og er nå godt etablert blant byens befolkning og regionens reiseliv. 10 dager i juli var det yrende liv i Borggården med håndverksdemonstrasjoner, matsalg, verkstedsaktiviteter for barn, teater og spesialomvisninger for voksne. Nytt i år var blant annet tegnekonkurranse for barn som ble invitert til å tegne forslag til motiv til glassmalerier i et av Nidarosdomens tårn. Seks motiv ble valgt ut og får på denne måten anledning til å sette et varig avtrykk i katedralen. I tillegg har vi utviklet nytt Escape Room i Erkebispegården, samt to nye forestillinger i samarbeid med Teater Basun.

I år er det, som tidligere år, også gjennomført «Gjøglerens festmåltid» under Sommer i Borggården, Spøkelseshus i forbindelse med Halloween og teaterforestillingen «En drøm om jul» for barnehagebarn.

FOTO: INA STENVIG

FOTO: INA STENVIG

FOTO: ELISABETH VS

Resultatindikatorer

STYRINGSPARAMETER	RESULTAT 2022	RESULTAT 2023	MÅL 2024	RESULTAT 2024	MÅL 2025	ENDR. %/STK. 2023 – 24
BESØKSTALL BASERT PÅ UTSTEDTE BILLETTER NIDAROS DOMKIRKE	183 976	212 530	220 000	210 227	210 000	-1,08% / -2 303
BESØKSTALL BASERT PÅ UTSTEDTE BILLETTER ERKEBISPEGÅRD	25 056*	31 230	35 000	33 308	33 000	+6,65% / +2 078
UTSTEDTE BILLETTER SPESIALTILBUD	15 368	14 143	16 000	13 782	14 000	-2,55% / -361
GJESTER ARRANGEMENT	10 679	14 785	15 000	14 357	14 000	-2,89% / -428
TOTALE BESØKSTALL BASERT PÅ UTSTEDTE BILLETTER – NIDAROS DOMKIRKE OG ERKEBISPEGÅRD	235 079*	272 688	286 000	271 674	271 000	-0,37% / -1 014
OMSETNING BUTIKK	5 042 576	5 398 334	5 500 000	6 286 371	6 000 000	+16,69% / +897 037
ANTALL SAKER OM NDR I MEDIA	137	159	130	150	150	-5,66% /-9

*) Ved en feil ble for lavt besøkstall innrapportert for utstedte billetter Erkebispegården i 2022. Totalt 4507 for lite. I årets rapport er disse lagt til resultatet for 2022 for å ha korrekt sammenligningsgrunnlag mot 2023.

Besøkstallene gir ikke en fullstendig oversikt over totalt besøkende i Nidaros domkirke da oversikten ikke inkluderer besøkende til konserter og kirkelige handlinger hvor det ikke løses inn billett hos NDR. Vi ser at det i år, for første gang, er en liten nedgang i solgte billetter til Nidarosdomen, bestillinger av spesialomvisninger (som i hovedsak gjennomføres i Nidarosdomen) samt gjester på arrangementer (utleie i Erkebispegården). Samtidig er det en liten økning av utstedte billetter i Erkebispegården. Totalt kan vi se at besøkstallet for Nidaros domkirke og Erkebispegården har en liten nedgang i forhold til fjorårets resultat. Selv med litt færre besøkende har det i 2024 vært en veldig god økning på vareomsetningen i butikken.

Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk

Overordnet mål 1: Nidaros Domkirke og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.

PERIODEMÅL	DELMÅL	KOMMENTAR	RESULTAT
1.1 PLANMESSIG RESTAURERING, FORVALTNING OG DRIFT AV NIDAROS DOMKIRKE, ERKEBISPEGÅRDEN OG ØVRIGE BYGNINGER UNDER VÅRT ANSVAR	1.1.1 Restaurering søndre tverrskip	Planleggingsarbeid, ferdigstille tegningsgrunnlag, rigg med nødvendig utstyr.	Oppnådd
	1.1.2 Takene på Nidarosdomen	Tak og parapeter tettet i 2023 med ny metode.	Utsatt
	1.1.3 Ferdigstille restaureringsplan Nidarosdomen	Ny plan godkjent av styret i mai 2024	Oppnådd
1.2 SIKRE TILGANG TIL NØDVENDIGE MATERIALER AV RIKTIG KVALITET FOR ULIKE VEDLIKEHOLDS- OG RESTAURERINGSOPPGAVER	ingen spesifikke delmål knyttet til dette målet i år.		-
1.3 FORSKE PÅ OG UTREDE ANLEGGENES TEKNISKE OG SAMFUNNSMESSIGE HISTORIE OG UTVIKLE MATERIALER OG HÅNDVERKSMETODER FOR BEST MULIG IVARETAGELSE AV ANLEGGENE – VIDERE FORMIDLE OG PUBLISERE FORSKNINGS- OG UTREDNINGSRESULTATER	ingen spesifikke delmål knyttet til dette målet i år.		-
1.4 BRUKE OG UTVIKLE DIGITALE DOKUMENTASJONSMETODER OG ETABLERE DATABASER FOR FORSKNING, FORMIDLING OG FORVALTNING AV ANLEGGENE	1.4.1 videreutvikle 3D-modell med databasetilknytning	Utvikling av verktøyet er ferdig. Prosjektet har gått over til en driftsfase hvor verktøyet skal testes og optimaliseres.	Oppnådd

Overordnet mål 2: NDR skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.

PERIODEMÅL	DELMÅL	KOMMENTAR	RESULTAT
2.1 UTVIKLE OSS SOM ETTERTRAKTET SAMARBEIDSPARTNER OG KUNNSKAPSLEVERANDØR FOR FORVALTERE OG BRUKERE AV VERNEVERDIGE STEINBYGNINGER OVER HELE LANDET	2.1.1 fortsette å utvikle NKS til en naturlig partner for forvaltere av verneverdige bygninger i stein.	Etablere samarbeid med Kirkebevaringsfondet, delta på og arrangere relevante fagseminarer, delta på årlig samling for Forum for levende kulturarv, videreføre samarbeid med NTNU	Oppnådd

Overordnet mål 3: Pilegrimsarbeidet skal bidra til verdiskapning og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Det skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpent og inkluderende for mennesker med ulike tro, kultur og tradisjon

PERIODEMÅL	DELMÅL	KOMMENTAR	RESULTAT
3.1 BIDRA OG LEGGE TIL RETTE FOR ØKT BRUK AV PILEGRIMSLEDEN – ST. OLAVSVEIENE, LOKALT, REGIONALT OG NASJONALT	3.1.1 Oppgradere infrastruktur Gudbrandsleden	Avslutte fase 1, og fortsette Servicebu-prosjektets fase 2. 3 nye buer i 2024	Delvis oppnådd, buene settes opp i 2025
	3.1.2 etablere samarbeid rundt utvikling av Hålogalandsleden	Bidra med rådgivning og veiledning	Oppnådd
3.2 ØKE DEN NASJONALE OG INTERNASJONALE KJENNSKAPEN OG INTERESSEN FOR PILEGRIMSLEDEN OG NIDAROS DOMKIRKE SOM PILEGRISMÅL	3.2.1 Arrangere «pilegrimskonferansen 2024»		Oppnådd
	3.2.2 Presentere Pilegrimsleden på konferansen «American pilgrims on the Camino», Texas	Samarbeid med RPS Oslo	Oppnådd
3.3 STYRKE OG UTVIKLE PILEGRIMSLEDEN – ST. OLAVSVEIENE TIL TRONDHEIM OG OLAVSTRADISJONEN SOM FELLES EUROPESIK KULTURARV	3.3.1 Styrke strategisk samarbeid med Vadstena og Åbo	Mål om felles eksterntfinansiert prosjekt. Møter/studiebesøk	Delvis oppnådd, prosjektet videreføres i 2025

Overordnet mål 4: Nidaros domkirke og Erkebispegårdens historie skal gjøres tilgjengelig og formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.

PERIODEMÅL	DELMÅL	KOMMENTAR	RESULTAT
4.1 GJØRE NIDAROS DOMKIRKES OG ERKEBISPEGÅRDENS HISTORIE OG BETYDNING RELEVANT FOR BESØKENDE	4.1.1 Øke den nasjonale forståelsen for Nidarosdomens og Erkebispegårdens plass og betydning i Norges historie	I tråd med formidlingsplan	Oppnådd
	4.1.2 Innkjøp og implementering av nytt bookingsystem	Profesjonalisering av kundemottak	Delvis oppnådd, videreføres til 2025
4.2 VIDEREUTVIKLE ERKEBISPEGÅRDEN SOM ET LEVENDE HELÅRSANLEGG OG DERIGJENNOM ØKE ANTALL BESØKENDE	4.2.1 Utvikle tilbudene i Erkebispegården i et langsiktig perspektiv	Mulighetsstudie for utearealer	Rapport mottatt, prosjekt videreføres i 2025
		Nye utstillinger og formidlingsopplegg	Delvis oppnådd, videreføres i 2025

TOALETT ⇌

RIKSREGALIENE →

MUSEUM ↑

← TEATER

DEL IV – STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Vurdering av styring og kontroll

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) har god styring og kontroll og benytter mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipper. Langtidsplan for perioden 2023-2031 er utarbeidet med sikte på å skape en gjennomgående målstruktur og sammenheng, herunder skape en felles begrepsforståelse og sikre ivaretagelse av helhetsperspektivet gjennom tverrfaglig arbeid. Planen gir en god plattform for utforming av årsplaner og årsrapporter, med fokus på måloppnåelse gjennom delmål, og stabile resultatindikatorer/styringsparameter som indikasjon på måloppnåelse over tid. I tillegg har det blitt utarbeidet ny restaureringsplan for Nidarosdomen som legger føringer for restaureringen de neste ti årene. Internkontrollhåndboken som digital løsning via intranett tilpasset mobiltelefon, brukes aktivt.

HMS

Som nevnt over har NDR som eget overordnet mål å være en bærekraftig og utviklingsorientert organisasjon. Herunder skal det sikres et trygt, godt og inkluderende arbeidsmiljø. Vårt HMS-arbeid er basert på faste løpende rutiner knyttet til Arbeidsmiljølovens krav om et systematisk helse-, miljø-, og sikkerhetsarbeid i virksomheten.

NDR er tilknyttet profesjonell aktør på leveranse av bedriftshelsetjenester som bistår i HMS-oppfølgingsarbeid. Vi har et aktivt arbeidsmiljøutvalg (AMU), noe som sikrer tett og god oppfølging på et tidlig stadium. Det gjennomføres årlige vernerunder og opplæring i brannslukking og førstehjelp. Avvik og oppfølging av disse rapporteres fast til AMU.

Personal- og organisasjonsmessige forhold

Årsverk

ÅR	AE M/DIR. OG STAB	NKS	PA	NPS	TOTALT
2021	12,0	27,3	15,7	3,3	58,3
2022	12,1	27,3	17,7	3,2	60,3
2023	10,6	25,2	18,7	4,1	58,6
2024	12,41	27,12	19,71	4,07	63,31

Tall er hentet fra DFØ Innsikt for HR og Lønn Års- og månedsverksanalyse.

Lærlinger

NDR har i 2023 hatt to lærlinger i blyglasshåndverkerfaget. NDR har som mål å videreutvikles som lærebedrift og ønsker å ta inn lærlinger i flere fag enn de tradisjonelle håndverksfagene. I de andre avdelingene er det per tid ingen lærlinger,

men det tas inn skoleelever på praksis fra tid til annen. Eksempelvis hadde Publikumsavdelingen to praktikanter fra videregående i høst.

Sykefravær

Sykefraværet i 2024 var 6,41% hvorav 1,54% var egenmeldt sykefravær. Dette er en markant nedgang fra forrige år da sykefraværet var på 11%. Her er det viktig å presisere at nedgangen ikke skyldes at NDR har gjort nevneverdige tiltak. Vi er en liten bedrift noe som betyr at en sykemelding til og fra vil gi store endringer i statistikken.

Likestilling

NDR arbeider aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering iht. likestillings- og diskrimineringsloven. Lovens aktivitetsplikt, i fire trinn, innebærer å undersøke risiko for diskriminering eller andre hindre for likestilling, herunder kartlegge kjønnsfordeling, lønn fordelt på kjønn, ufrivillig deltid, andel midlertidige ansatte og andel i foreldrepermisjon. Videre analysere årsaker til evt. identifiserte risikoer, iverksette tiltak som er egnet til å motvirke dette og vurdere resultatet av arbeidet.

NDR utfører sin aktivitetsplikt gjennom årlig oppfølging av handlingsplan for likestilling som ble revidert i 2022, herunder innarbeidede tiltak, rutiner, prosedyrer og system knyttet til rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, utviklingsmuligheter og tilrettelegging. Statistikk for kjønnslikestilling gjennomgås årlig i samarbeidsutvalget. Dette ble ikke gjennomført i 2024, men skal etter plan gjennomføres i 2025. I tillegg vises det til gjeldende IA-avtale som grunnlag for arbeidet og verktøy for inkluderende og mangfoldig arbeidsliv, og NDRs jevnlige medarbeiderundersøkelser med tilhørende oppfølgingsprosesser og handlingsplaner.

	KJØNNBALANSE (OPPGIS I ANTALL)		MIDLERTIDIGE ANSATTE (OPPGIS I ANTALL)		FORELDREPERMISJON (OPPGIS I ANTALL UKER)		DELTIDSANSATTE (OPPGIS I ANTALL)	
	K	M	K	M	K	M	K	M
NIDAROS DOMKIRKES RESTAURERINGSARBEIDER	67	54	25	19	0	0	17	5

	TOTALT	MENN	KVINNER	LØNN**
TOTALT I NIDAROS DOMKIRKES RESTAURERINGSARBEIDER INKL. MIDLERTIDIGE ANSETTELSE	121	54	67	90,4%*
DIREKTØR	1	1	-	-
AVDELINGSDIREKTØRER	3	2	1	92,5%
FAGSTILLINGER	6	2	4	106,3%
SENIORRÅDGIVERE	6	1	5	100%
RÅDGIVERE	7	1	6	100,8%
SENIORKONSULENTER	2	1	1	95,1%
FØRSTEKONSULENTER	6	1	5	100,5%
RESTAURERINGSTEKNIKERE	20	16	4	98,9%
RESTAURERINGSASSISTENTER***	9	9	-	-
DRIFTSTEKNIKER	4	4	-	-
BETJENT	49	14	35	99,7%
RENHOLDERE	3	-	3	-
FØRSTEBETJENT	1	-	1	-
TEKNISK ASSISTENT	2	2	-	-

*Tallene er hentet fra likestillingsanalysen til DFO HR og lønn. Analysen inkluderer ikke timelønnede som følger C-tabellen. Tallene for Betjent er derfor hentet fra egen lønnsstatistikk. Kvinners totale gjennomsnittslønn i prosent av menns kan derfor avvike fra reelt tall siden utregningen mangler komplett oversikt over Betjenter.

** Kvinners gjennomsnittslønn i prosent av menns gjennomsnittslønn

*** inkl. fagarb. m/fagbrev

NDR legger ved rekruttering vekt på å få en balansert kjønns- og aldersfordeling innenfor de ulike stillingsgruppene og rekruttere fra hele befolkningen, også internasjonalt, noe som bidrar til et mangfoldig og utviklende arbeidsmiljø. Kjønnsbalansen ved NDR er god for virksomheten sett under ett. Det er ønskelig å rekruttere flere menn til Publikumsavdelingen og flere kvinner til verkstedene ved NKS. NDR har over tid hatt meget lav turnover og det har derfor vært små endringer. De siste tre årene har det vært flere nyansettelser. NDR har fokus på lønnsvilkår og likelønn, og oppfølging av dette. Lønnsforskjeller mellom kjønnene avhenger også av ulike systemfaktorer, bl.a. ulik ansiennitet og ulike ansiennitetsopprykk i sentrale stillingskoder. De nevnte faktorene vil variere og kunne slå begge veier fra år til år, avhengig av sammensetning i personalgruppen. Lønnsoversikter er delt opp i stillingskoder-/grupper som sikrer oversikt og sammenheng på tvers av organisasjon, og inngår som grunnlag i planverk og lønnsforhandlinger i samarbeid med de ansattes representanter. Totalt sett ligger kvinners lønn noe under menns lønn, men som tabellen over viser er det generelt høy grad av likelønn innenfor de ulike stillingskodene. NDR etterstreber lik lønn for likt arbeid. For å hindre ubegrunnede lønnsforskjeller brukes lokale lønnsforhandlinger som et tiltak for å utjevne forskjeller. Ufrivillig deltidsarbeid, hvor ansatte ønsker og er tilgjengelig for å jobbe mer, kartlegges bl.a. i medarbeidersamtaler. For NDR rapporteres dette å være en problematikk som er svært liten. Ved ledighet kartlegges interessen for utvidelse av stilling der dette lar seg praktisk gjennomføre, noe som særlig er aktuelt ved tilsetting av publikumsverter. NDR har hovedsakelig faste deltidsstillinger knyttet til den turnusbaserte formidlingstjenesten. Midlertidige ansatte er i hovedsak sesongbaserte tilsetninger, til eksempel sommersesong med utvidet bemanning av guider og publikumsverter, tilkallingsvikarer og tidsbegrensede prosjektstillinger.

Samfunnssikkerhet og beredskap

NDR sitt hovedansvar er å forvalte kulturhistoriske bygninger og nasjonalsymbol som Nidaros domkirke og Erkebisppegården. Kulturdepartementet stiller i den forbindelse særskilte forventninger til NDRs arbeid knyttet til sikkerhet og beredskap. NDR ivaretar sitt ansvar gjennom planmessig og løpende drift, sikring, vedlikehold og restaurering. Alle bygg har brann- og innbruddssikring og adgangskontroll/overvåkning skjer gjennom låssystem, adgangskort og kameraer. NDR har døgnvakt gjennom egen driftsvaktordning og vaktelskap. I tillegg disponeres verktøy for varsling av samtlige ansatte på SMS/mobiltelefon via intranett, ved behov. Særskilte sikkerhetsrutiner er knyttet til Riksregaliene som vurderes løpende av Riksregaliekomiteen.

Det har vært jobbet sikkerhetsmessig og skadeforebyggende gjennom hele året, både med planlagte og fortløpende tiltak. Det arbeides kontinuerlig med å ivareta og sikre god internkontroll innenfor informasjonssikkerhetsområdet og personvern, både internt og opp mot eksterne systemleverandører. I år har det vært ekstra fokus på sikkerhet og beredskap, og det er i forbindelse med dette gjennomført nye ROS-analyser i samtlige avdelinger. I tillegg har plan for restverdiredning (RVR) blitt revidert i samarbeid med Trøndelag brann- og redningstjeneste. Arbeidet med revidering av rutiner og ferdigstilling av RVR-plan fortsettes i 2025. Vi har også leid inn et eksternt firma for å vurdere ikt-sikkerhet på et strategisk nivå.

Øvrige oppdrag, forutsetninger og krav

Konsulentbruk

Bruken av konsulenter i NDR er relativt lav over tid, og svinger noe ut fra ulike periodiske behov. For 2023 viser regnskapet kr. 6,466 mill. mens det i 2024 er brukt kr. 5 231 807. Bruken av konsulenttjenester og muligheten for å redusere denne vurderes fortløpende ut fra behovsanalyser og vurderinger av om det er mulig å dekke behovet gjennom å bygge opp egen intern kapasitet og kompetanse. Konsulentbruken mht. periodiserte spesialiserte tjenester, har de siste årene har stort sett gått inn mot konservatortjenester, brannteknisk rådgivning ved arrangementer, nye ikt-løsninger, bistand på ulik advokatkompetanse, organisasjons- og lederutvikling, visjons- og verdiprosess, navn- og merkevareprosess og profilanalyser rekruttering.

Når det gjelder kjøp av faste årlige tjenester kjøres IKT-drift og plattform via ekstern leverandør. Det er ikke kostnadmessig effektivt eller forsvarlig å ivareta eller utvikle dette ytterligere internt pga. stor bredde og fart på utviklingen innen fagområdet, hensynet til informasjonssikkerhet og risikoen for langt større sårbarhet over tid. Videre er vi innen økonomiområdet knyttet til tjenesteleveranser fra Direktoratet for økonomiforvaltning (DFØ) når det gjelder regnskap og lønn.

Fra kommunikasjonsbransjen kjøpes det tjenester knyttet til utvikling og vedlikehold av nettsider, visuell utforming og trykking av materiell og noe filmproduksjon. I tillegg bruker NDR reklamebyråer for å kjøre digitale kampanjer og har abonnementer på medieovervåkning. NDR har ved årets slutt tre faste stillinger knyttet til kommunikasjons- og markedsarbeid.

Vurdering av muligheter for desentralisert arbeid

NDR har som oppgave å forvalte Nidaros Domkirke og Erkebispegården slik at disse bevarer, utvikles og formidles som levende byggverk. Det ligger i svært liten grad til rette for at det kan utføres arbeid av vesentlig omfang fra andre steder enn i og i nærheten av NDR sine anlegg.

Kulturelt mangfold

For å sikre relevans og representativitet i kulturlivet arbeides det aktivt for å nå ut til nye grupper med våre tilbud. Formålet er å skape kunst- og kulturuttrykk av ypperste kvalitet som gjøres tilgjengelig for alle. NDR har sluttet seg til jubileumsplattformen for Nasjonaljubileet 2030 – Norge i tusen år. Denne bygger på en intensjon om å utvikle en samtale rundt hva Norge har vært, er og kan/bør være. Hvert år fram mot 2030 er det satt opp tema som på ulike måter gjenspeiler deler av Olavshistorien. Temaene brukes så til å diskutere Olavsarvens påvirkning gjennom historien, og hva den betyr for oss i dag. Eksempler på slike tema er «kulturmøte og endring», «migrasjon og identitet» samt «tilhørighet og fellesskap». I NDRs ambisiøse formidlingsplan legges rammen for publikumsarbeidet, også utover det som er knyttet til jubileet. Våre hovedmålsetninger frem mot 2031 er knyttet til begreper som makt og tro, demokrati og styresett. Med basis i formidlingsplanen og arbeidet med Nasjonaljubileet, er målet å skape et publikumstilbud som engasjerer, inkluderer og utfordrer. På denne måten søker vi å motvirke utenforskap og fremme toleranse. En viktig suksessfaktor for å lykkes med kulturelt mangfold er involvering av ulike aktører som selv representerer ulike kulturer og ulike verdsett. På den måten ønsker vi å kunne skape et publikumstilbud som er relevant og representativt.

Mangfold skal være en naturlig del av vår tilnærming i alt arbeid, og vi ønsker å legge til rette for en åpen dialog med publikum og inviterer alle inn i våre anlegg og dets historie.

Ansatte med nedsatt funksjonsevne

NDR er en liten virksomhet sett i sammenheng med andre statlige virksomheter. Det betyr at vi også har en mindre ansattgruppe. Med bakgrunn i virksomhetens størrelse, velger vi å ikke gå nærmere inn på ansettelser og prosentopptak fordi det i praksis blir omtale av enkeltpersoner. Med bakgrunn i dette kan vi si at vi har en intensjon om å være en god arbeidsplass uansett funksjonsevne og tilrettelegger ved behov. Ved henvendelser om ulike tiltak og eventuelle ansettelser tas det løpende vurderinger. Per dags dato har NDR ingen ansatte med nedsatt funksjonsevne, men vi har ansatte med arbeidstilbud gjennom NAV.

Bærekraftsmål og klima- og miljøtiltak

NDR bidrar til flere av bærekraftsmålene, dette både i kraft av gjennomføringen av sitt oppdrag og gjennom tilpasninger i driften av sin virksomhet. Vårt samfunnsoppdrag, basert på våre overordnede mål, og driften generelt retter seg særlig inn mot to av FNs bærekraftsmål; mål 11.4 relatert til styrking av innsatsen for å verne og sikre

verdens kultur- og naturarv og mål 12 herunder flere delmål knyttet til ansvarlig forbruk og produksjon, bl.a. bærekraftig forvaltning, miljøvennlig forvaltning av kjemikalier og alle former for avfall gjennom hele livssyklusen, redusere avfallsmengden og bærekraftige ordninger for offentlige anskaffelser. Videre er vi og knyttet til mål 4.4 relatert til det å øke antall unge og voksne som har kompetanse i yrkesfag og mål 17.6-17.7 knyttet til partnerskap mellom flere interessenter.

Nåværende klimautvikling, med villere og våtere klima, gjør det viktig å forberede bygningene på å «stå imot» denne belastningen. Nasjonale klima- og miljømål er bla. knyttet opp mot kulturminner. NDRs medvirkning og bidrag til å nå klima- og miljømålene og bærekraftsaspektet i vid forstand, er som følger:

- Ivaretagelse og ny bruk av gamle bygg, herunder og ekstern oppdragsvirksomhet
- Fokus på å opprettholde og forske på middelalderhåndverket og ivareta dette som immateriell kulturarv (NDRs bygghytte med Unesco status)
- Tilstandskartlegging og revidering av vedlikeholds- og restaureringsplaner
- Egen kalkbrenning
- Satsing på lærlinger for å ivareta håndverkskompetanse for framtiden
- Inkluderende arbeidsliv, herunder også inkluderingsdugnad og likestillingsarbeid
- Løpende digitalisering gjennom de siste årene, herunder mindre papirbruk og bedre forvaltningsmessig utnyttelse av eksisterende ressurser
- Reduksjon i antall reiser, reisetid og reisekostnader jf. flere digitale møtepunkt
- Innkjøpsrutiner med miljømessig aspekt; internt og i obligatoriske statlige fellesavtaler
- Drifts- og eiendomsforvaltning i tråd med de høye krav som stilles til miljøsertifisering
- Omfattende utskiftning av lysarmatur og lyskilder
- Bruk av fjernvarme
- Nytt SD-anlegg og FDV-system
- Deltagelse i reiselivsfora hvor fokuset bl.a. er på bærekraftig turisme
- Formidling av kunnskap og opplevelser knyttet til vår unike kulturarv og nasjonalhelligdom på en måte som bevarer dets relevans for fremtiden, jf. ny formidlingsplan 27
- Fokus på lokale mattradisjoner og bruk av lokale produkter/mat gjennom våre restauratører, i ulike konsepter utviklet i samarbeid med NDR
- I pilegrimsarbeidets aspekter inngår bærekraft, kultur og miljø, bl.a. med fokus på frivillighet og livskvalitet/folkehelse. Det er og stort fokus på kapasitet og infrastruktur
- Resirkulering av datautstyr

Punktene over er en miks av konkrete tiltak og mer diffuse tiltak som vi kontinuerlig må være oppmerksomme på for å sikre en bærekraftig drift og utvikling. Nytt i år er at vi har blitt med i den statlige fellesavtalen for ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr. Slike fellesavtaler er viktige for at vi som en liten virksomhet kan bidra til å nå klima- og miljømålene og bærekraftsaspektet. I tillegg til de tiltakene som arbeides med kontinuerlig gjennom våre overordnede mål er et konkret mål for tiden fremover at virksomheten igjen skal kvalifiseres for miljøsertifisering.

Ledsagerbevis

Alle med ledsagerbevis, som kjøper billett til ordinær pris til NDRs arrangement/aktiviteter, får gratis billett for sin ledsager. Forutsetningen om tilbud ledsagerbevis er ikke formidlet NDRs tilskuddsmottakere, de regionale pilegrimssentrene, da pilegrimsvandring er gratis.

Språklov

De ansatte velger selv om de vil bruke Nynorsk eller Bokmål i jobbsammenheng. Vi ser at de fleste ansatte benytter seg av Bokmål. Det er primært i NPS og NKS det benyttes Nynorsk. Blant annet er 1 av 20 artikler i Bygghyttas årbok skrevet på Nynorsk. Systematisk språkarbeid er noe som NDR kan bli mer bevisste om.

Arkivloven

NDR benytter seg av saksbehandlings- og arkivsystemet Public360° som sikrer innsynsløsninger og offentlig journal for allment innsyn i tråd med gjeldende lovverk. I år har det vært ekstra fokus på bevisstgjøring av arkivering i arbeidshverdagen i samtlige avdelinger. Arkivaren arbeider kontinuerlig med kompetanseheving i avdelingene og oppdatering av rutiner.

Oppfølging av revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen

Det er ingen merknader for 2024, men for å sikre god økonomifunksjon har vi gjennomført flere utviklingstiltak. Det er spesielt tre av tiltakene som har bidratt til økt funksjon. Fra og med 01.07.24 er en medarbeider ansatt i fast 100% stilling som økonomimedarbeider. I tillegg har vi leid inn en ansatt i et ettårig 100% engasjement fra 01.07.24 for å bistå i arbeidet med SRS, overgang til nye statlige regnskapsstandarder. Dette har gitt rom for flere og bedre avstemninger av regnskapet ved månedsslutt slik at vi med større sikkerhet enn før kan legge til grunn at regnskapet er riktig. I tillegg har vi tatt i bruk system for fakturering via DFØ for fakturering av billettsalg, leieinntekter og oppdragsinntekter og i løpet av året har vi redusert manuelle oppgaver og fått bedre intern kontroll.

SØRGAVLEN KLAR FOR RESTAURERING

Foto: NDR

DEL V – VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Av forhold i og utenfor virksomheten som kan innvirke på virksomhetens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt, står et forhold sentralt; å beholde den særskilte handverkskompetansen innenfor de kulturhistoriske restaureringsfagene som er samlet i NDR. For å kunne opprettholde og utvikle posisjonen som nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein er det avgjørende for NDR å beholde denne kompetansen. Målet er å sikre et tilstrekkelig antall gode fagfolk for å bevare de kulturhistoriske håndverksfagene i et langsiktig perspektiv, og med det kunne bevare den immaterielle kulturarven og sikre Norges mest betydelige kulturminner, Nidarosdomen og Erkebispegården. Dette forsterkes ytterligere av Bygghyttas UNESCO status gjennom innskriving på UNESCOs liste over god bevaringspraksis av immateriell kulturarv. Med en bevisst satsing på lærlinger, er målet å sikre etterveksten til våre håndverksfag på sikt.

Virksomheten har over år arbeidet med å sikre leveranse av riktig steinkvalitet til ulike behov. Nytt steinbrudd åpnet i 2021 og NDR har med dette fått dekt sitt behov fremover.

Med en stadig eldre bygningsmasse står store vedlikeholdsprosjekter på agendaen i årene som kommer. Klimautviklingen, med villere og våtere klima, gjør det også desto viktigere å forberede bygningene på å «stå imot» denne belastningen fremover. Takene på Nidarosdomen er fra 1888 og 1928, langt over normert tid på 70 år, og det er betydelig risiko for at lekkasjene kan føre til skader på nytt lysanlegg og orgler m.m. Det er i tillegg et stort fokus på sikkerhetsmessige utfordringer, bla. knyttet til nedfall stein, hvor sikkerhetstiltak er intensivert og restaureringsområder omprioriteres i årene som kommer.

I pilegrimsarbeidet står tilpasning av kapasitet og utvikling av infrastruktur sentralt fremover. Likeså tydeliggjøring av pilegrimstilbudet og arbeidets organisering overfor både samarbeidspartnere og brukere. Langtidsplan for pilegrimsleden utfordrer både NDR, som koordinerende organ, og sentrale aktører i pilegrimsregionene mht. kapasitet, kompetanse, økonomi, samarbeid og differensiering av ledene. Dette for å kunne håndtere veksten i aktiviteten på en bærekraftig måte. Utfordringene vi står overfor fremover gjør det viktig med kontinuerlig fokus på økt egeninntjening og utvikling av digital formidling. Videre står forarbeidet med fornyelse av utstillinger og uterom i Erkebispegården sentralt. Planer og tiltak for å øke egeninntjeningen realiseres i årene som kommer i takt med hva de økonomiske rammer tillater. I søken etter mer inntekter utfordres vi løpende på balansen mellom eksterne oppdrag og interne oppgaver på Nidarosdomen og i Erkebispegården, og balansen mellom ønske om flere besøkende og slitasjen det medfører. NDR har gjennom dyktige og engasjerte medarbeidere stor grad av måloppnåelse gjennom felles innsats og et sterkt fokus på å ivareta samfunnsoppdraget på en kvalitetsmessig god måte, samtidig som det prioriteres stramt faglig og økonomisk for å sikre helhetlig ivaretagelse på sikt.

NDRs langtidsplan har fokuset rettet mot Norges 1.000 års jubileum i 2030. Det er et mål at Nidaros domkirke og Erkebispegården da skal fremstå i en bygningsmessig

stand og med et dagsaktuelt innhold som samsvarer med den viktige posisjonen byggverkene og området har og har hatt i historisk perspektiv.

DEL VI – ÅRSREGNSKAP

Ledelseskommentarer årsregnskap 2024

Formål

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) ble opprettet i 1869 og er et statlig forvaltningsorgan underlagt Kultur- og likestillingsdepartementet. NDR har som oppgave å forvalte Nidaros domkirke og Erkebispegården slik at disse bevares, utvikles og formidles som levende byggverk. Forvaltningen skal foregå i samarbeid med brukerne, de berørte kirkelige instanser og antikvariske myndigheter. NDR skal også ivareta og utvikle det statlige pilegrimsarbeidet i samarbeid med regionale pilegrimssentre og lokalt næringsliv. NDR fører regnskap iht. kontantprinsippet slik det går frem av prinsippnote til årsregnskapet. Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten til Kultur- og likestillingsdepartementet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt iht. bestemmelser om økonomistyring i staten. Årsregnskapet gir et dekkende bilde av NDRs disponible bevilgning, regnskapsførte utgifter og inntekter.

Vurdering av vesentlig forhold

I 2024 har NDR hatt til disposisjon en samlet bevilgning på kr 97 600 000 inkl. spesielle driftsutgifter under post 21 med kr 4 730 000 og tilskuddsforvaltningen under post 71 med kr 9 180 000, jf. bevilgingsrapporteringen og note A og B.

Regnskapstallene for 2024 viser et merforbruk under kap. Post 032701 på kr 2 218 456. Merforbruket er innenfor overskridelsesfullmakten som ble gitt i supplerende tildelingsbrev nr. 3. Overskridelsen er investeringsutgifter knyttet til å stoppe lekkasjer i kjøkkenet i Erkebispegården for å begrense skadene på bygget og sette kjøkkenet i stand igjen til utleiesesongen 2024. Det var et mål å finne inndeckning for utgiftene gjennom budsjettåret, men det lot seg ikke gjøre. Videre viser regnskapet merforbruk under kap. Post 032701 Driftsutgifter på kr 10 666 312 og merinntekter under kap. post 332701 Ymse inntekter på kr 8 447 856. Merinntektene skyldes høyere omsetning i butikken og høyere billettinntekter enn det som var forventet i budsjettet. Kap. post 032721 Spesielle utgifter har et mindreforbruk på kr 1 340 611 og det er mindreinntekter under kap. post 332702 Inntekter fra oppdrag på kr 893 367. Dette skyldes en nedgang i etterspørsel etter bistand fra NDR til eksterne i første del av 2024. Som omtalt i del III, antar vi at dette har en sammenheng med etableringen av kirkebevaringsfondet. Samlet viser NDRs regnskapstall for 2024 et merforbruk på kr 2 665 700.

Artskontorrapporteringen viser at rapporterte utgifter til lønn og drift, inkl. investerings- og finansutgifter, summerte seg til kr 97 745 768 mot kr 93 788 000 i 2023. Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter beløp seg til kr 55 843 882 mot kr 50 781 242 i 2023. Det ble i 2024 utbetalt kr 36 210 814 til driftsutgifter, mot kr 39 370 740 i 2023. Nedgangen i driftsutgifter må ses i sammenheng med at det i 2024 er registrert utbetalt kr 5 691 072 til investeringer mot kr 3 636 052 i 2022.

Utbetalinger av tilskudd til regionale pilegrimssentre utgjør kr 9 180 000.

Mellomværende med statskassen utgjorde pr. 22.12.24 kr 4 590 475. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld som mellomværende består av. Mellomværende kan forklares av tre ulike forhold. Deponerte kontanter var ved en feil i 2023 ikke overført NDRs arbeidskonto og derfor heller ikke godskrevet oppgjørskonto innen 31.12.23. Disse midlene ble innbetalt og godskrevet oppgjørskonto i 2024. Det står et noe høyere beløp enn tidligere på oppgjørskontoene for merverdiavgift. Det er også en endring i avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider. Årsregnskapet for 2024 er ikke ferdig revidert pr. dags dato. Revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2025. NDR har fått innvilget adgang til å overskride driftsbevilgningen på kap. 327, post 01, med inntil fem prosent for å dekke utgifter til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i løpet av de tre følgende budsjettår. Bakgrunnen for overskridelsen er investeringsutgifter knyttet til tiltak som er gjort i Erkebispegården. Tiltakene ble satt i gang for å stoppe lekkasjer i kjøkkenet i Erkebispegården med mål om å begrense skadene på bygget samt å sette kjøkkenet i stand igjen til utleiesesongen 2024. I søknaden om overskridelse vises det til at målsettingen var å finne inndekning for utgiftene gjennom budsjettåret, men at dette ikke latt seg gjøre. Kultur- og likestillingsdepartementet samtykker i at NDR kan overskride kap. 327, post 01, i 2024 med inntil 5 pst av bevilget beløp, dvs. inntil 4,1 mill. kroner, mot tilsvarende innsparing i løpet av de tre påfølgende budsjettår.

Trondheim, februar 2025

Marte Løvik
Styreleder

Hilde Sveås
Konstituert direktør

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement. Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret.
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

NDR er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank. NDR tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger NDR står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som NDR har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet NDR har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser NDR står oppført med i statens kapitalregnskap.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til

statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorrapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorrapporteringen Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen Spesifisering av bokført avregning med statskassen. Noten viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskontro) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

NDR har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifikasjon av pliktig 30 regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Oppstilling av rapporter

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2024

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling**	Regnskap 2024	Merutgift (-) og mindreutgift
0327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv. ✓	01	Driftsutgifter		83 690 000	94 356 312	-10 666 312
0327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv. ✓	21	Spesielle driftsutgifter		4 730 000	3 389 389	1 340 611
0327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv. ✓	71	Tilskudd til regionale pilegrimssenter		9 180 000	9 180 000	0
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift ✓	01	Nettoordning for mva i staten		0	5 415 348	
Sum utgiftsført					97 600 000	112 341 050	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling**	Regnskap 2024	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv. ✓	01	Ymse inntekter	34 589 000	43 036 856	8 447 856
3327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv. ✓	02	Leieinntekter mv.	4 620 000	3 726 633	-893 367
5309	Tilfeldige inntekter	29	Tilfeldige inntekter	0	159 354	
5700	Folketrygdens inntekter ✓	72	Arbeidsgiveravgift	0	6 970 077	
Sum inntektsført					39 209 000	53 892 920

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						58 448 130
Kapitalkontoer						
60053301	Norges Bank KK /innbetalinger					57 852 726
60053302	Norges Bank KK/utbetalinger					-112 390 547
703884	Endring i mellomværende med statskassen					-3 910 309
Sum rapportert						0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)				
Konto	Tekst	2024	2023	Endring
703884	Mellomværende med statskassen	-4 590 475	-680 165	-3 910 309

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
032701		83 690 000	83 690 000
032721	50 000	4 680 000	4 730 000
032771		9 180 000	9 180 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Sum grunnlag for overføring	Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024	Maks. overførbart beløp	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
032701/332701		-10 666 312	-10 666 312	8 447 856	-2 218 456	1 158 000	5 284 600	1 158 000
032721/332702		1 340 611	1 340 611	-893 367	447 244		234 000	234 000

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

NDR har fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 0327, post 01, mot tilsvarende merinntekter under kap. 3327, post 01.
 NDR har fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 0327, post 21, mot tilsvarende merinntekter under kap. 3327, post 02.
 NDR har fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Oppstilling av artskontorapporteringen 31.12.2024

	Note	2024	2023
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	2 832 550	211 400
Salgs- og leieinnbetalinger	1	43 930 858	42 357 941
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		46 763 408	42 569 341
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	55 843 882	50 781 242
Andre utbetalinger til drift	3	36 210 814	39 370 740
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		92 054 696	90 151 982
Netto rapporterte driftsutgifter		45 291 288	47 582 640
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	147	-6
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		147	-6
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	5 691 072	3 636 052
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		5 691 072	3 636 052
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		5 690 925	3 636 058
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	9 180 000	8 814 000
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		9 180 000	8 814 000
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		159 354	151 999
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		6 970 077	6 362 855
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		5 415 348	3 578 611
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-1 714 083	-2 936 242
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		58 448 130	57 096 456
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld			
Kontanter		127 194	56 150
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-1 926 799	-1 776 653
Skyldige offentlige avgifter		-473 886	95 065
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse		-1 772 883	-1 432 949
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		-544 101	2 378 221
Sum mellomværende med statskassen	8	-4 590 475	-680 165

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2024	31.12.2023
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	253 099	211 400
Tilskudd fra næringsliv og private	2 578 961	0
Gaver og gaveforsterkninger	491	0
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	2 832 550	211 400
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt varer, avgiftspliktig	5 087 266	4 168 266
Salgsinntekt varer, avgiftspliktig 15% middel sats	60 365	0
Billettsalg, avgiftspliktig	26 285 105	24 445 144
Salgsinntekt tjenester, avgiftspliktig	1 314 261	2 192 650
Restaureringsoppdrag, avgiftspliktig	1 340 399	3 330 422
Verkstedsooppdrag, avgiftspliktig	560	4 500
Salgsinntekt varer, avgiftsfri	1 205 932	1 480 902
Arkivavgift, avgiftsfri	1 000	2 001
Billettsalg, avgiftsfri	37 100	272 807
Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri	4 520	40 000
Salgsinntekt tjenester, utenfor avgiftsområdet	20 000	0
Leieinntekt fast eiendom, avgiftspliktig	2 237 561	1 557 692
Leieinntekt fast eiendom, unntatt avgiftsplikt	2 835 472	2 694 871
Leieinntekter repr.lokaler, møterom mv, avgiftspliktig	2 992 364	1 251 360
Leieinntekter repr.lokaler, møterom mv, unntatt avgiftsolikt	487 550	895 925
Annen leieinntekt	21 403	21 403
Sum salgs- og leieinnbetalinger	43 930 858	42 357 941
Sum innbetalinger fra drift	46 763 408	42 569 341

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2024	31.12.2023
Lønn	45 265 766	41 004 320
Arbeidsgiveravgift	6 970 077	6 362 855
Pensjonsutgifter*	4 297 501	4 855 617
Sykepenges og andre refusjoner (-)	-1 629 239	-2 475 957
Andre ytelser	939 777	1 034 407
Sum utbetalinger til lønn	55 843 882	50 781 242

Antall utførte årsverk:

63

59

* Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjorde i 2024 12,9 prosent (arbeidsgiverandel av pensjonspremien/pensjonsgrunnlaget i 2024 rapportert til SPK). For regnskapsåret 2023 utgjorde premiesatsen 11,9 prosent.

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2024	31.12.2023
Husleie	4 271 758	3 755 752
Vedlikehold egne bygg og anlegg	3 979 317	5 989 347
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	6 708 405	6 984 691
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	165 228	133 040
Mindre utstyrsanskaffelser	2 233 765	3 043 851
Leie av maskiner, inventar og lignende	2 261 779	1 898 713
Kjøp av konsulenttjenester	4 851 168	6 466 000
Kjøp av andre fremmede tjenester	2 381 525	1 097 870
Reiser og diett	2 029 447	1 657 297
Øvrige driftsutgifter	7 328 422	8 344 179
Sum andre utbetalinger til drift	36 210 814	39 370 740

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2024	31.12.2023
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	80	-6
Valutagevinst	67	0
Sum innbetaling av finansinntekter	147	-6

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2024	31.12.2023
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	70 663	24 293
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	4 182 015	344 782
Maskiner og transportmidler	298 336	1 255 316
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	1 140 058	2 011 661
Sum utbetaling til investeringer	5 691 072	3 636 052

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2024	31.12.2023
Tilskudd til pilegrimssenter	9 180 000	8 814 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	9 180 000	8 814 000

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2024 Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	31.12.2024 Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Omløpsmidler			
Kundefordringer	772 010	0	772 010
Bankinnskudd, kontanter og lignende	127 194	127 194	0
<i>Sum</i>	<i>899 204</i>	<i>127 194</i>	<i>772 010</i>
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-4 697 629	0	-4 697 629
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-1 926 799	-1 926 799	0
Skyldige offentlige avgifter	-475 370	-473 886	-1 484
Annen kortsiktig gjeld	-211 009	-2 316 984	2 105 975
<i>Sum</i>	<i>-7 310 806</i>	<i>-4 717 669</i>	<i>-2 593 138</i>
Sum	-6 411 602	-4 590 475	-1 821 128

Riksrevisjonen

NIDAROS DOMKIRKES RESTAURERINGSARBEIDER

Org. Nr.: 938966397

Riksrevisjonens beretning

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert årsregnskapsoppstillingene for Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider for regnskapsåret 1. januar - 31. desember 2024. Årsregnskapsoppstillingene består av oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering og noter, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 58 448 130 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening

- oppfyller årsregnskapsoppstillingene gjeldende krav, og
- gir årsregnskapsoppstillingene et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2024 og kapitalposter per 31. desember 2024, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til lov, instruks og disse standardene er beskrevet nedenfor under Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen. Vi er uavhengige av virksomheten i samsvar med kravene i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 Code of Ethics utstedt av International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon i årsrapporten. Øvrig informasjon består av ledelseskomentarene (i del VI) og annen øvrig informasjon (del I–V) i årsrapporten. Riksrevisjonens konklusjon ovenfor om årsregnskapsoppstillingene dekker ikke informasjonen i øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapsoppstillingene er det vår oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapsoppstillingene og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, eller hvorvidt den øvrige informasjonen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom den øvrige informasjonen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at den øvrige informasjonen i årsrapporten:

- er konsistent med årsregnskapsoppstillingene og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regelverk

Ledelsens, styrets og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen og styret er ansvarlige for å utarbeide årsregnskapet som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Ledelsen og styret er også ansvarlige for slik intern kontroll som de finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet og styret har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig intern kontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapsoppstillingene

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapsoppstillingene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen*, *instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapsoppstillingene.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen*, *instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapsoppstillingene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av intern kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapsoppstillingene får indikasjoner på vesentlige brudd på bevilgningsreglementet, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på bevilgningsreglementet.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapsoppstillingene, og hvorvidt årsregnskapsoppstillingene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Vi kommuniserer med ledelsen og styret blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom revisjonen. Vi informerer det overordnede departementet om funn og svakheter.

Oslo, 30. april 2025

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Carola Nensén
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt.